

NATURAL GAS TARIFF-MAIKING PRINCIPLES IN LATVIA AND IT'S AFFECTING FACTORS

DABASGĀZES TARIFU VEIDOŠANAS PAMATPRINCIPI LATVIJĀ UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

V. Didenko, A. Magidenko

Atslēgas vārdi: dabasgāzes iepirkuma cena, tirdzniecības gala tarifi, regulējamo pakalpojumu tarifi, regulējamo aktīvu bāze, ietekmējošie faktori

Dabasgāzes piegādi Latvijas Republikas teritorijā nodrošina AS "Latvijas Gāze". Šobrīd tā ir vienīgais uzņēmums, kam Latvijā ir ekskluzīvas tiesības uz tādiem darbības veidiem kā dabasgāzes pārvade, uzglabāšana, sadale un realizācija lietotājiem. Visu šo darbības virzienu kopums veido sarežģītu dabasgāzes apgādes sistēmu, sākot no tranzīta pārvades gāzesvadiem, pa kuriem dabasgāzi transportē no gāzes ražotāja (piegādātāja) pāri valsts robežai uz dabasgāzes krātuvi, pēc tam izmantojot reģionālo pārvades sistēmu un sadales tīklus gāze nonāk līdz gala lietotājiem. Dabasgāze, noejot šo garo ceļu no gāzes ražotāja līdz lietotājiem, palielina savu vērtību. Dabasgāzes pievienoto vērtību nosaka sniegto pakalpojumu tarifi.

Dabasgāzes tarifu veidošanā Latvijā ir zināmas īpatnības. Tarifu regulēšanu un apstiprināšanu veic sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (SPRK). Tarifu regulēšana ir nepieciešama sakarā ar akciju sabiedrības „Latvijas Gāze” monopolstāvokli gāzes nozarē. Šo monopolstāvokli saskaņā ar noslēgto līgumu starp Latvijas valsti un AS „Latvijas Gāze” akcionāriem jāsaglabā līdz 2017.gadam.

AS „Latvijas Gāze” ir nosacīti sadalīta četros darbības virzienos un katram darbības virzienam tiek veikta atsevišķa finanšu uzskaitē, katram darbības virzienam regulējošā institūcija izstrādā un apstiprina pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas[1;4], ar kuru palīdzību tiek aprēķināti regulējamo pakalpojumu tarifu lielumi. Pakalpojuma tarifu AS „Latvijas Gāze” aprēķina, ņemot vērā ekonomiski pamatotas izmaksas. Pakalpojuma tarifu izmaksas tirdzniecības gala tarifā veido 15-20%, un pārējā tarifa sastāvdaļa ir dabasgāzes iepirkuma izmaksas, kas ir ap 80 %. Šī proporcija, kad pakalpojuma izmaksas sastāda tikai 5.daļu no tirdzniecības gala tarifa, ievērojami samazina iespēju lietotājiem (uzņēmumiem) plānot savus izdevumus.

Dabasgāzes pārvades sistēma Latvijā, kas būvēta padomju laikā, tiek savienota tikai ar vienu dabasgāzes piegādes valsti,t.i, Krievijas Federāciju, līdz ar to trūkst konkurences.

Latvijā dabasgāzes tarifu veidošanu reglamentē sekojoši normatīvie dokumenti:

1. Likumi

1.1. Enerģētikas likums.

1.2. Likums par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem.

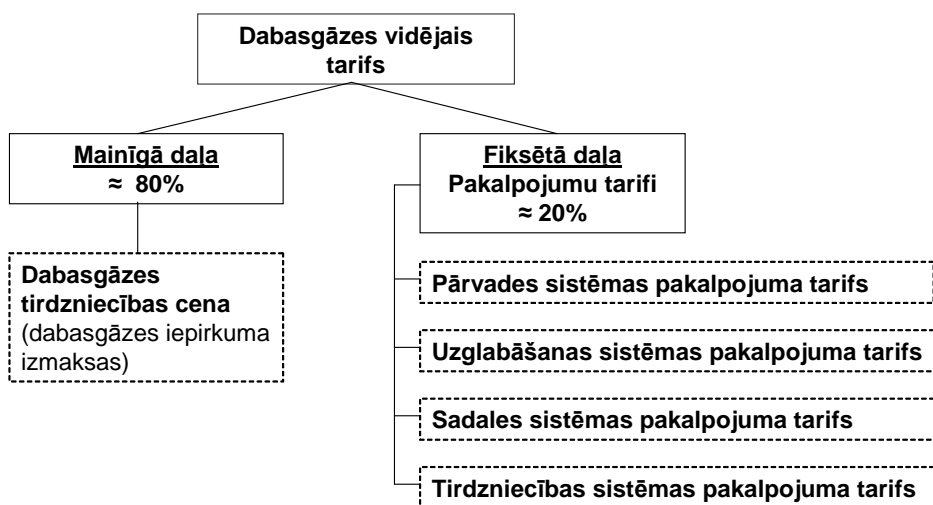
2. Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2003/55/EK par kopējiem noteikumiem attiecībā uz iekšējo dabasgāzes tirgu.

3. Ministru kabineta gāzes piegādes un lietošanas noteikumi.

4. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai izstrādātie dokumenti:

- 4.1. Dabaszgāzes pārvades pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika.
- 4.2. Dabaszgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika.
- 4.3. Dabaszgāzes sadales pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika.
- 4.4. Dabaszgāzes tirdzniecības pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika.
- 4.5. Dabaszgāzes izmaksu attiecināšanas metodika.

SPRK dabaszgāzes tarifu aprēķināšanas metodiskos noteikumos ir norādīts, ka dabaszgāzes tirdzniecības gala tarifus veido mainīgā un fiksētā komponentes (sk. 1.att.).

1.att. Dabaszgāzes tarifu struktūra

Mainīgā komponente ir piegādātāja gāzes iepirkuma cena. Saskaņā ar dabaszgāzes piegādes līguma nosacījumiem Latvijas Republikai gāzes iepirkuma cenu nosaka ik mēnesi, un tā ir piesaistītā mazuta ar 1% sēra saturu un gazoila ar 0,1% sēra saturu iepriekšējo deviņu mēnešu vidējai cenu kotācijai BARGES FOB ARA. Mazuta un gazoila iepriekšējo deviņu mēnešu vidējā cenu kotācija ļauj stabilizēt un izlīdzināt dabaszgāzes iepirkuma cenas jutību pret straujām naftas produktu cenu svārstībām garākā laikā periodā - pieaugot naftas produktu cenām, deviņu mēnešu vidējā kotācija nodrošina lēnāku dabaszgāzes iepirkuma cenu un tirdzniecības gala tarifu pieaugumu, un otrādi, samazinoties naftas produktu cenām, deviņu mēnešu vidēja kotācija nodrošina lēnāku dabaszgāzes iepirkuma cenu un tirdzniecības gala tarifu samazinājumu. Šie iepirkuma līguma nosacījumi veido dabaszgāzes lietotājiem neizpratni par to, kad naftas produktu cenu samazinātās dabaszgāzes tirdzniecības gala tarifiem vēl paliek augoša tendence.

Fiksētā komponentē dabaszgāzes tirdzniecības gala tarifā ir AS "Latvijas Gāze" sniegto pakalpojumu vērtība. Pakalpojumu cenas regulē valsts iestāde - Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. AS "Latvijas Gāze" pārvades, uzglabāšanas, transportēšanas un tirdzniecības regulējamo pakalpojumu tarifu veidošanā pamatojas uz kapitālieguldījumu atmaksāšanās principa, tas ir, ieguldītā kapitāla atdeves līmeņa aprēķināšanas metodi (RAB – *regulatory asset base* - regulējamo aktīvu bāze). Šī metode nesen tika plaši izmantota uzņēmumos, kas nodarbojas ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu. Tā uzņēmuma akcionāriem nodrošina garantēto peļņu uz ieguldīto kapitālu.

RAB metodi piemēro tiem uzņēmumiem, kuriem ir monopolstāvoklis konkrētajā tirgus segmentā un uzņēmuma sniegto pakalpojumu vērtību regulē valsts iestāde.

Regulējamo aktīvu bāze - pakalpojumu attiecināmie pamatlīdzekļi un nemateriālie ieguldījumi, kā arī krājumi, kas ir pakalpojumu sniedzēja īpašumā vai tiek nomāti. Regulējamo aktīvu vērtībā neietilpst finanšu ieguldījumi, debitori, vērtspapīri, līdzdalība kapitālos, naudas līdzekļi, kā arī pārdošanai paredzētās dabasgāzes krājumi. RAB atbilst ilgtermiņa pakalpojumu sniegšanai piesaistītā kapitāla vērtībai (pašu kapitāls un ilgtermiņa kredīti vai atbilstoša nomāto aktīvu kapitāla daļa).

RAB vērtību regulators nosaka uz tarifu pārskata cikla bāzes gada sākumu, attiecinot uz to tikai izmantojamās aktīvās vai to daļu, aprēķinos izmantojot iepriekšējā gada finanšu pārskata atlikušo bilances vērtību gada beigās. Pamatlīdzekļu, kas netiek efektīvi izmantoti tirdzniecības pakalpojuma sniegšanai, bilances vērtību neietver RAB vai ietver tajā daļēji, un attiecīgo pamatlīdzekļu nolietojumu nesedz ar tarifu.

Saskaņā ar spēkā esošajām metodikām regulators, nosakot RAB vērtību, ņem vērā veikto pamatlīdzekļu pārvērtēšanu rezultātus līdz 2008.gada 1.janvārim. RAB vērtībā netiek iekļauti pamatlīdzekļu pārvērtēšanas rezultāti, kas veikti pēc 2008.gada 1.janvāra. No pārvērtēto aktīvu bilances vērtības atskaita uz šiem pamatlīdzekļiem attiecināto pārvērtēšanas rezervi, kas attiecas uz pamatlīdzekļu pārvērtēšanu laika periodā pēc 2008. gada 1.janvāra.

Kapitāla izmaksu noteikšanai izmanto regulējamo aktīvu bāzi un kapitāla atdeves likmi. Kapitāla atdeves noteikšanai izmantojamā regulējamo aktīvu bāze atspoguļo faktiskos pakalpojumu sniegšanā veiktos ieguldījumus. Kapitāla atdeves likme ir regulatora noteikta vidējā svērtā likme no pašu kapitālam noteiktās atdeves likmes un aizņemtajam kapitālam noteiktās ilgtermiņa kredītu procentu likmes. Kapitāla atdeves likmi aprēķina noteiktai pašu kapitāla un aizņemtā kapitāla attiecībai. Kapitāla atdeves likmi nosaka tā, lai neietekmētu pakalpojumu sniedzēja izvēli starp pašu kapitāla un aizņemtā kapitāla izmantošanu. [1,2,3,4]

AS "Latvijas Gāze" savu investīcijas programmu veic ar saviem līdzekļiem, kā arī piesaistot potenciālo lietotāju līdzfinansējumu ar pieslēguma maksu sadales gāzes tīklos. Pamatlīdzekļus, kas iegūti no pieslēguma maksas, kura saņemta no lietotāja, neiekļauj RAB vērtībā un atbilstošo pamatlīdzekļu nolietojumu nesedz ar tarifu. Tarifu aprēķinā neiekļauj kapitāla atdevi no attiecīgajiem aktīviem.

Saskaņā ar SPRK regulējamo pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiskajiem nosacījumiem, pakalpojumu tarifi tarifu pārskata ciklā, tas ir, laika periodā, kuram tiek noteikti tarifi, nemainās. Tarifu pārskata cikla ilgums ir trīs gadi. Pakalpojumu tarifu nemainīgums ļauj lietotājiem plānot savus izdevumus.

AS „Latvijas Gāze” pakalpojumu tarifu aprēķināšanai piemēro tikai ekonomiski pamatotās izmaksas[5]. Pakalpojumu tarifos iekļaujamās izmaksas sastāv no kapitāla izmaksām, ekspluatācijas izmaksām un nodokļiem. Visiem pakalpojumu tarifiem iekļaujamo izmaksu aprēķināšanas kārtība ir vienāda (sk. 2.att). Pakalpojuma vidējo bāzes tarifu aprēķina, kā pakalpojuma kopējo izmaksu summas attiecību pret plānoto kopējo realizācijas apjomu. Saskaņā ar pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas nosacījumiem regulators noteica astoņas lietotāju grupās. Lietotāju grupas tiek diferencētas atkarībā no lietotāju dabasgāzes gada patēriņa apjoma. Pakalpojumu izmaksu sadalīšana pēc lietotāju grupām notiek saskaņā ar izmaksu attiecināšanas metodikas nosacījumiem. Par izmaksu sadalīšanas bāzēm ir pieņemta izmaksu funkcionālā piederība un pakalpojumu sistēmu tehniskie parametri. Sniegto pakalpojumu kopējo izmaksu

sadalīšanai jāatbilst SPRK noteiktajiem pakalpojuma bāzes tarifa diferenciācijas nosacījumiem starp astoņām lietotāju grupām.

1	Kopējās izmaksas $I = I_{kap.} + I_{ekspl.} + I_{nod.}$
2	Kapitāla izmaksas $I_{kap.} = I_{nol.} + P$ Kapitāla atdeve $P = RAB * wacc$ Regulējamo aktīvu bāze (RAB) Vidēji svērtā kapitāla atdeves likme (wacc) Pamatlīdzekļu nolietojums (I_{nol})
3	Ekspluatācijas izmaksas $I_{ekspl} = I_{tehpro} + I_{pers} + I_{rem} + I_{saim}$ Dabaszudumu un pašpatēriņa izmaksas (I_{tehpro}) Personāla un sociālās izmaksas (I_{pers}) Samaksa par darbiem un pakalpojumiem no ārienes (I_{rem}) Pārējās saimnieciskās darbības izmaksas (I_{saim})
4	Nodokļu izmaksas (I_{nod})

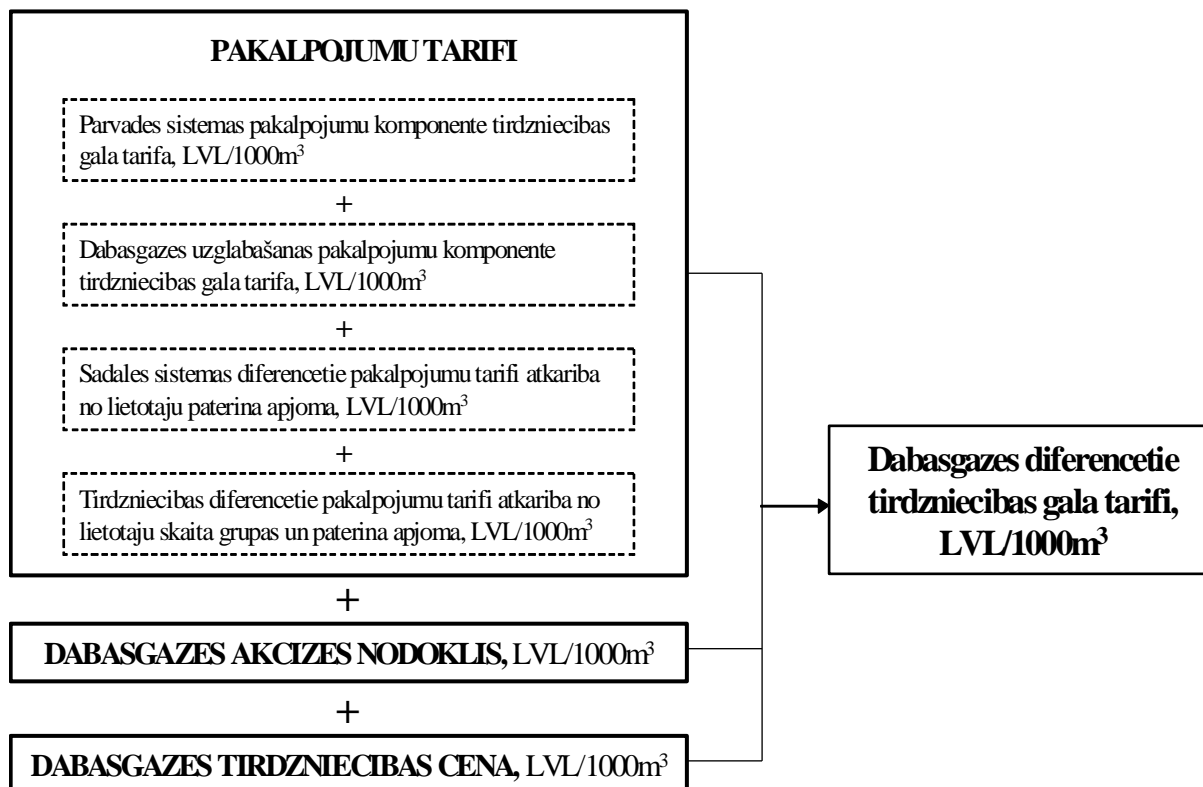
2.att. Pakalpojumu tarifu iekļaujamo izmaksu aprēķināšanas kārtība

Pakalpojumu tarifu diferenciācija ir veidota tā, lai tiek ievērots princips, kad lietotājs ar lielāku dabaszudumu patēriņa apjomu maksā mazāku gala tarifu, nekā lietotājs ar mazāku dabaszudumu gada patēriņa apjomu.

Dabaszudumu diferenciātie tirdzniecības gala tarifi tiek aprēķināti kā pakalpojumu tarifu pa lietotāju patēriņa grupām, dabaszudumu tirdzniecības cenas un dabaszudumu akcīzes nodokļa kopsumma (sk. 3.att).

Dabaszudumu tarifu veidošanu ietekmē zināmi faktori un lielāka nozīme ir tiem, kas attiecas uz dabaszudumu iepirkumu cenu. Tāpēc, ka dabaszudumu iepirkuma cenu aprēķina ik mēnesi un tai ir vislielākais īpatsvars tirdzniecības gala tarifā - ap 80%. Regulējamo pakalpojumu izmaksas regulatoram tiek apstiprinātas uz tarifu pārskata ciklu, t.i., trīs gadiem. Šajā laikā periodā tās nemainās, līdz ar to šo faktoru ietekme uz pakalpojumu izmaksām ir nenozīmīga. Tie kļūst nozīmīgi, kad beidzas tarifu pārskata cikls un jāgatavo jauno pakalpojumu tarifu projekts.

Saskaņā ar dabaszudumu piegādes līguma nosacījumiem AS „Latvijas Gāze” jāpērk noteikto dabaszudumu apjomu no AAS „Gazprom” uz *take or pay* nosacījumiem. Gadījumā, ja dabaszudumu iepirkuma daudzums piegādes līgumā, kas tiek veidots pamatojoties uz lietotāju sniegto informāciju par patēriņa apjomiem, atšķirsies no lietotāju faktiskās realizācijas apjomiem, tad AS „Latvijas Gāze” veidosies finansiālie zaudējumi, kuri tiek pārnesti uz lietotājiem, palielinot dabaszudumu tirdzniecības cenu nākamajam pārskata periodam.

3.att. Dabaszgāzes tirdzniecības gala tarifa aprēķināšanas kārtība

AS „Latvijas Gāze” piegādā gāzi lietotājiem pa pārvades un sadales apgādes sistēmām, kā arī izmantojot Inčukalna pazemes dabaszgāzes krātuves (IPGK) iespējas. Dabaszgāzes piegāde lietotājiem no IPGK notiek apkures sezonas laikā no oktobra līdz aprīlim. Pārējā laikā dabaszgāze Latvijas lietotājiem tiek piegādāta bez dabaszgāzes krātuves pakalpojumu starpniecības. Tirdzniecības cenu dabaszgāzei, kas piegādāta no IPGK aprēķina, ņemot vērā krājumu realizācijas vērtību pēc FIFO metodes.

Dabaszgāzes tirdzniecības cena – dabaszgāzes iepirkuma cena plus iepirkuma finansēšanas izmaksas dabaszgāzes krātuvē uzglabātajam dabaszgāzes apjomam (kredīta, konvertācijas izmaksas).

Dabaszgāzi Latvijā piegādā divas kompānijas AAS “Gazprom” un SIA “Itera Latvija”. Saskaņā ar noslēgtā piegādes līguma nosacījumiem AS “Latvijas Gāze”:

- pērkot dabaszgāzi no SIA “Itera Latvija”, iepirkuma cenu fiksē dabaszgāzes iesūknēšanas mēnesī gāzes krātuvē;
- pērkot dabaszgāzi no AAS “Gazprom”, iepirkuma cenu fiksē dabaszgāzes izņemšanas pārskata mēnesī no gāzes krātuves.

FIFO princips pilnā apmērā attiecas uz iegādāto dabaszgāzi no SIA “Itera Latvija”.

Nopirktais dabaszgāzes daudzums no SIA “Itera Latvija” tiek realizēts apkures sezonas laikā pēc gāzes iepirkuma cenām, kas fiksētas pazemes krātuvē iesūknēšanas brīdī, tas ir pavasara-vasaras laikā periodā. Tāpēc lietotāju tirdzniecības cenas un gala tarifi apkures sezonā var būt lielāki vai mazāki nekā pēc tirgus iepirkuma cenām tajā brīdī aprēķinātie.

Valūtas kursa EUR/USD svārstības arī būtiski ietekmē dabaszgāzes iepirkuma izmaksas. Iepirkuma cena gāzei tiek aprēķināta ASV dolāros, bet maksājumi ar piegādātāju par piegādāto gāzi tiek veikti eiro valūtā.

Ņemot vērā sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas izstrādātos nosacījumus, nav iespējams noteikt dabasgāzes tirdzniecības cenu, kura saskanētu ar dabasgāzes iepirkuma cenu noteikšanas nosacījumiem, jo par tirdzniecības cenu nav savlaicīgas informācijas. AS “Latvijas Gāze” dabasgāzes tirdzniecības cenu aprēķina, pamatojoties uz prognozes lielumiem, kas veido nesakritību ar faktiskajām cenām, kas aprēķinātas pārskata mēneša beigās. Nesakritību veido valūtas EUR/USD kursa starpība - dabasgāzes piemērošanas tirdzniecības cenu un gala tarifu nosaka mēneša sākumā pēc pēdējā zināmā valūtas kursa, bet faktisko tirdzniecības cenu pie faktiskās iepirkuma cenas aprēķina pēc kursa, kas noteikts Eiropas Centrālajai Bankai uz 14:15 pēc Frankfurtes laika dabasgāzes piegādes mēneša bankas pēdējā darba dienā.

Papildus atšķirībai, kas rodas valūtas kursa piemērošanas dēļ, ir arī citi faktori, kas veido nesakritību piemērotās un faktiskās dabasgāzes tirdzniecības cenās. Tas ir starpība, kas veidojas starp Latvijas lietotāju plānotajiem un pārskata mēneša faktiskajiem dabasgāzes patēriņa apjomiem. Tas izraisa izmaiņas dabasgāzes iepirkšanas apjomos no gāzes piegādātajiem, dabasgāzes krājumu atlikumos gāzes krātuvē, un rezultātā AS “Latvijas Gāze” naudas plūsmās. Starpība, kas veidojas dabasgāzes siltumspējas piemērošanā – aprēķinot dabasgāzes tirdzniecības cenu, dabasgāzes siltumspēju jānosaka pārskata mēneša sākumā, bet siltumspējas faktiskie rādītāji ir zināmi mēneša beigās.

Ņemot vērā nesakritību, kas veidojas starp normatīvo dokumentu un piegādes līguma nosacījumu piemērošanu, regulators ar 2008.gada 24.jūlija lēmumu Nr.247 atļāva AS „Latvijas Gāze”, aprēķinot dabasgāzes tirdzniecības cenu pārskata mēnesim, ņemt vērā iepriekšējā mēnesī piemērotās un faktiskās dabasgāzes tirdzniecības cenu atšķirības.

Apkopojot augstākminēto informāciju, var secināt, ka ir pieci nozīmīgi dabasgāzes tarifu veidošanos ietekmējošie faktori:

- 1) naftas produktu (mazuts, gazoils) kotācijas izmaiņas BARGES FOB ARA;
- 2) ECB noteiktā EUR/USD kursa izmaiņas mēneša pēdējā bankas darba dienā;
- 3) Lietotājiem piegādātās dabasgāzes iepirkuma struktūras izmaiņas:
 - pa gāzesvadiem;
 - no Inčukalna PGK:
 - SIA Itera Latvija” (cenu fiksē pēc gāzes iesūkšanās Inčukalna PGK,
 - AAS „Gazprom” gāze (cenu nosaka nākamā mēneša sākumā pēc mēneša, kad gāze izlietota).
- 4) lietotāju pieprasīta un faktiski izlietotā gāzes apjoma neatbilstība;
- 5) *Take or pay* prasību izpilde dabasgāzes piegādes līgumā ar AAS „Gazprom”.

LITERATŪRA

1. Dabasgāzes pārvades pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika / Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. – <http://www.sprk.lv>.
2. Dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika / Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. – <http://www.sprk.lv>.
3. Dabasgāzes sadales pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika / Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. – <http://www.sprk.lv>.
4. Dabasgāzes tirdzniecības pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika / Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. – <http://www.sprk.lv>.
5. Dabasgāzes izmaksu attiecināšanas metodika / Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. – <http://www.sprk.lv>.
6. AS „Latvijas Gāze” informācijas avoti.

Vladimirs Didenko, Mg. oec.

Riga Technical University

Faculty of Engineering Economics and Management

Address: 1/7 Meza Street, Room 414, Riga, LV-1048, Latvia

E-mail: vladimirs.didenko@lg.lv

Phone: +371 29149153

Anatoly Magidenko, Prof., Dr. habil. oec.

Riga Technical University

Faculty of Engineering Economics and Management

Address: 1/7 Meza Street, Room 413, Riga, LV-1048, Latvia

E-mail: ievf@rtu.lv

Phone: +371 67089856

V. Didenko, A. Magidenko. Dabsgāzes tarifu veidošanas pamatprincipi Latvijā un to ietekmējošie faktori

Rakstā apskatīti dabsgāzes tarifu veidošanas pamatprincipi Latvijā, kā arī to ietekmējošie faktori. Dabsgāzes tarifu veidošanā Latvijā ir zināmās īpatnības. Tarifu regulēšanu un apstiprināšanu veic regulējoša iestāde - sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (SPRK). Tarifu regulēšana ir nepieciešama sakarā ar akciju sabiedrības „Latvijas Gāze” monopolstāvokli gāzes nozarē. Lielākā daļa tarifu ietekmējošo faktoru ir saistīti ar dabsgāzes iepirkuma izmaksām, kas netiek kontrolētas AS „Latvijas Gāze”. Dabsgāzes iepirkuma vērtība tirdzniecības gala tarifā vidēji ir ap 80%, pārējie 20% ir regulējamo pakalpojumu izmaksas. Regulējamo pakalpojumu izmaksas nosaka regulators uz tarifu pārskata ciklu, tas ir, tie tarifu darbības periodā netiek mainīti, tāpēc šie 20% izmaksas būtiski neietekmē. Ietekmējošo faktoru pastāvīga kontrole palīdz uzņēmumam samazināt iespējamo zaudējumu riskus.

Didenko V., Magidenko A. Natural gas tariff-making principles in Latvia and it's affecting factors

The article presents the main principles of natural gas tariff-making in Latvian Republic and describes affecting factors on this process as well. Tariffs development for natural gas in Latvia has a number of features. The statement and regulation of gas tariffs is engaged by regulator - Public Utilities Commission (PUC). Regulation of gas tariffs is connected with a monopoly position of joint-stock company "Latvijas Gāze" in natural gas industry. The majority of factors affecting gas tariffs have link with a procurement price of gas and they are not under control to JSC "Latvijas Gāze". Cost of natural gas in the final tariff of realization is 80 % average, and the other 20% are expenses of adjustable services. Expenses of adjustable services are affirm by regulator for the period of action of tariffs and do not change, therefore factors affecting these 20 % expenses are not so essential. The constant control over influencing factors helps to lower risks of possible losses for the company.

Диденко В., Магиденко А. Основные принципы формирования тарифов на природный газ в Латвии и факторы, влияющие на этот процесс

В статье рассматриваются основные принципы формирования тарифов на природный газ в Латвийской Республике, а также описываются факторы влияющие на этот процесс. Формирование тарифов на газ в Латвии имеет ряд особенностей. Утверждением и регулированием тарифов занимается регулирующий орган – комиссия по регулированию общественных услуг. Это связано с монопольным положением АО «Латвияс Газе» в газовой отрасли. Большинство факторов влияющих на формирование тарифов связаны с закупочными ценами на газ и не подконтрольны АО «Латвияс Газе». Стоимость природного газа в конечном тарифе реализации в среднем составляют 80% , остальные 20%, это расходы регулируемых услуг. Расходы на регулируемые услуги утверждаются на период действия тарифов и не меняются, потому факторы влияющие на эти 20% расходов не столь существенны. Постоянный контроль за влияющими факторами помогает снизить риски возможных потерь для предприятия.